

Galerie pod širým nebem

GOBUSTÁN – ZEMĚ ROKLIN POD KAVKAZEM

Nejnovějším přírůstkem do pokladnice světového dědictví UNESCO je málo známé místo v Ázerbájdžánu, které obývali lidé nepřetržitě deset tisíc let. Zůstala po nich obrazárna ve skalním labyrintu.

Jméno Gobustán znamená v místním jazyku zemi roklin. Vystihuje divoký, rozeklaný ráz krajiny, která připomíná povrch Měsíce. Taková je polopoušť při západním pobřeží Kaspického moře. Málokdo by právě tady čekal zřejmě nejvýznamnější kulturní památku Ázerbájdžánu.

Gobustánská rezervace zahrnuje několik izolovaných stolových hor: Bejukdaš, Kičikdaš a Džingirdag a návrší Jazily Tepe (v ázerbájdžánštině „popsaný vrch“), vzdálených od sebe vždy několik kilometrů. Okraje vrcholových plošin rozrušilo zemětřesení a následná eroze dala vzniknout sugestivnímu prostředí. Obrovské balvany vytržené z úbočí stolových hor vytvářejí bludiště rozdělené do několika teras. Na pískovcových plotnách se nachází množství pravěkých i mladších rytin různého stáří, od neolitu přes mezolit až do středověku, často vrstvených přes sebe. Skalní defilé dnes působí impozantně, ale po dávné lovc

FOTO: JIŘÍ SLADKÝ

to bylo především místo poženané hojností zvěře a snadnými úlovky. Křičící tlupy zahnalý stádo na kraj stolové hory, odkud se vyplašená zvířata zřítíla dolů. Nepřekvapí, že právě lovecké scény a také souboje zvířat patří mezi nejpůvodnější vyobrazení z období neolitu.

Bojovné Amazonky

Dodnes bylo v Gobustánu nalezeno tisíc kamenů s šesti tisíci petroglyfy, z nichž některé měří až 9 metrů. Nejstarší rytiny pocházejí z 8. tisíciletí př. n. l. Mužské a ženské postavy v životní velikosti nesou často přes rameno luk. Ženské lučištnice tak připomenou zprávu řeckého historika Strabóna o bojovných Amazonkách, které měly kdysi žít

v dolinách Kavkazu. Mladší kresby lodic se znakem slunce a početnými veslaři svědčí o tom, že se zdejší lidé před 5 – 6 tisíci lety vypravovali na moře. Spoustu scén zase znázorňuje rituální tance nebo zvířecí oběti, další jezdce na koních nebo na dvoukolevých vozech. Nechybějí ani kosmické znaky.

K světovým unikátům patří vytesané prohlubně, v nichž dávní lidé zachycovali krev obětovaných zvířat a s pomocí horkých kamenů zřejmě i připravovali mléčná jídla. Podobnou technikou dodnes chystají na jihu Ázerbájdžánu sogač – pokrm z mléka sraženého žhavým železem.

Procházka rájem hadů

Dnes patří Gobustán k nejsuššímu a nejteplejšímu místům v Ázerbájdžánu. Krajina v okolí stolových hor vyvolává atmosféru pravé pouště. Zpola vyschlá vádí s tamarisky vedou kolem obnažených skalních

Zajímavost

Na jaře, když je stepní vegetace ještě svěží, táboří v Gobustánu pohostinní pastevci. Jejich ležení rozhodně stojí za návštěvu, už třeba kvůli specialitám domácí gastronomie, jakou je např. šor, pikantní ovčí sýr, který se nechává dozrát v zašité beraní kůži. Ale pozor, tábory hlídají kavkazští ovčáci, nesmírně tvrdí a houževnatí psi, kteří vetřelce dokáží udržet až na vzdálenost stovek metrů.

srázů, nablízku se tyčí úctyhodné, až čtyři sta metrů vysoké bahenní sopky. Skalní bloky rozbrázdil vítr do fantastických tvarů, sloupů či nepravidelných pyramid. Specialitou jsou tzv. voštiny: větrem vzniklé útvary na povrchu pískovce se podobají chodbičkám hmyzu.

Od konce jara tu vládne vsudypřítomná výheň, která vyhovuje spíš hadům než lidem. A na hady je skutečně třeba dávat pozor. Smrtelně jedovaté zmije levantská a písečná a nevelký ploskohlavec, jehož jed usmrtí koně, se tu vyskytují v nebývalém počtu. ■

JIŘÍ SLADKÝ

Informace

Gobustán leží asi hodinu jízdy autem z Baku směrem na jih. Využit lze levný, ale nesmírně pomalý vlak nebo rychlejší, ale dražší autobus. Ze stejnojmenného městečka na pobřeží je to asi 5 km k muzeu pod vrcholem Bejuk Daš. Malá muzejní expozice vznikla přímo na nejvyšší terase stolové hory. Prohlídkový okruh trvá asi hodinu a stojí 3 manaty (75 korun). Zahrnuje četné jeskyně a desítky kreseb, ale zdaleka ne všechny: k průzkumu celé rezervace je třeba několika dní. Léto není nejvhodnější doba pro návštěvu. Ve vnitrozemí panují pravidelné teploty nad čtyřicítkou a nikde nablízku není voda (natož restaurace).